

Förstudie i Tulebo och Dvärred, Mölnadals kommun

VÄSTRA GÖTALANDS LÄN
12 FEBRUARI 2024

Uppdrag

(365) NEKTAB ledningsdragning Lindome

Beställare

NEKTAB

Org.nr.: 556731-1021

Kontakt: nektab@nektab.se

Konsult

Jakobi Sustainability AB

Org.nr.: 556997-7175

Kontakt: info@jakobiab.se

Uppdragsledare

Magnus Lundström

Rapport

Anna Sjövall

Fältbesök

Anna Sjövall

GIS

Anna Sjövall

Kvalitetsgranskning

Magnus Lundström

Bild förstasida

Ekskog i NVB 4. Foto: Anna Sjövall

Innehåll

Innehåll	2
Sammanfattning	3
1. Bakgrund	4
1.1 Uppdrag och syfte	4
1.2 Avgränsning.....	4
2. Metod	6
2.1 Naturvårdsarter	7
2.2 Utförande.....	7
3. Allmän beskrivning av området	8
3.1 Vattenförekomster.....	9
3.2 Områdesskydd.....	11
3.3 Sedan tidigare kända naturvärden	13
3.3.1 Artförekomster.....	14
4. Resultat	16
4.1 Naturvärdesbiotoper.....	16
4.2 Landskapsområden.....	24
5. Samlad bedömning	25
5.1 Osäkerheter	26
5.2 Fortsatt arbete.....	26
6. Referenser	27
Appendix 1	29

Sammanfattning

Jakobi Sustainability AB har av NEKTAB fått i uppdrag att utföra en naturvärdesinventering (NVI) på förstudienivå inför ledningsdragnings i Tulebo och Dvärred i Mölndals kommun, Västra Götalands län. Förstudien utfördes enligt svensk standard (SS 199000:2023) med kartläggningstyp NVI förstudie bas, inklusive ett fältbesök den 6e februari 2024. Syftet med förstudien är att lokalisera miljöer med potentiellt förhöjda naturvärden samt förekomster av skyddsvärda arter.

Området är beläget ca 5 kilometer sydost om Mölndal och utgörs av två delområden: Tulebo och Dvärred. Landskapet skiftar från barrskog med inslag av hällmarker och myrar i norr, till ett successivt mer jordbruksdominerat landskap med inslag av ädellövskog i söder. Det norra utredningsområdet ligger i anslutning till bostadsområdet Tulebo och i den södra utkanten av Hårssjöns högvassar. Området utgörs huvudsakligen av tall- och trivallövskog på torvmark. Det södra utredningsområdet ligger i anslutning till området Dvärred och utgörs till övervägande del av ekskog på betad eller tidigare betad mark.

Förstudieområdet omfattas i olika grad av naturreservat, riksintresse för naturvård, strandskydd, nyckelbiotoper, objekt med naturvärde, sumpskogar, myr som omfattas av Våtmarksinventeringen och betesmarker som omfattas av Ängs- och betesmarksinventeringen. I Mölndals stads naturvårdsplan klassas delar av förstudieområdet Tulebo med högsta naturvärde och delar av förstudieområdet Dvärred med högt naturvärde.

Totalt identifierades sex preliminära naturvärdesbiotoper (NVB) inom utredningsområdena, varav tre med naturvärdesklass 2 och tre med naturvärdesklass 3. Områdets främsta naturvärden är knutna till ädellövskog med sannolik förekomst av getlav, samt till fuktig mosseskog och lövsumpskog med förutsättningar för smal dammsnäcka och mindre hackspett. Större delen av båda utredningsområdena bedöms preliminärt hysa påtagligt till högt naturvärde.

Eftersom NVI utförts på förstudienivå med fältbesök utanför lämplig inventeringssäsong är resultatet av naturvärdesbedömningen preliminärt. För fortsatt arbete bör man genomföra en naturvärdesinventering med fältinventering under lämplig inventeringssäsong, samt fördjupade artinventeringar av fåglar, getlav, smal dammsnäcka och groddjur.

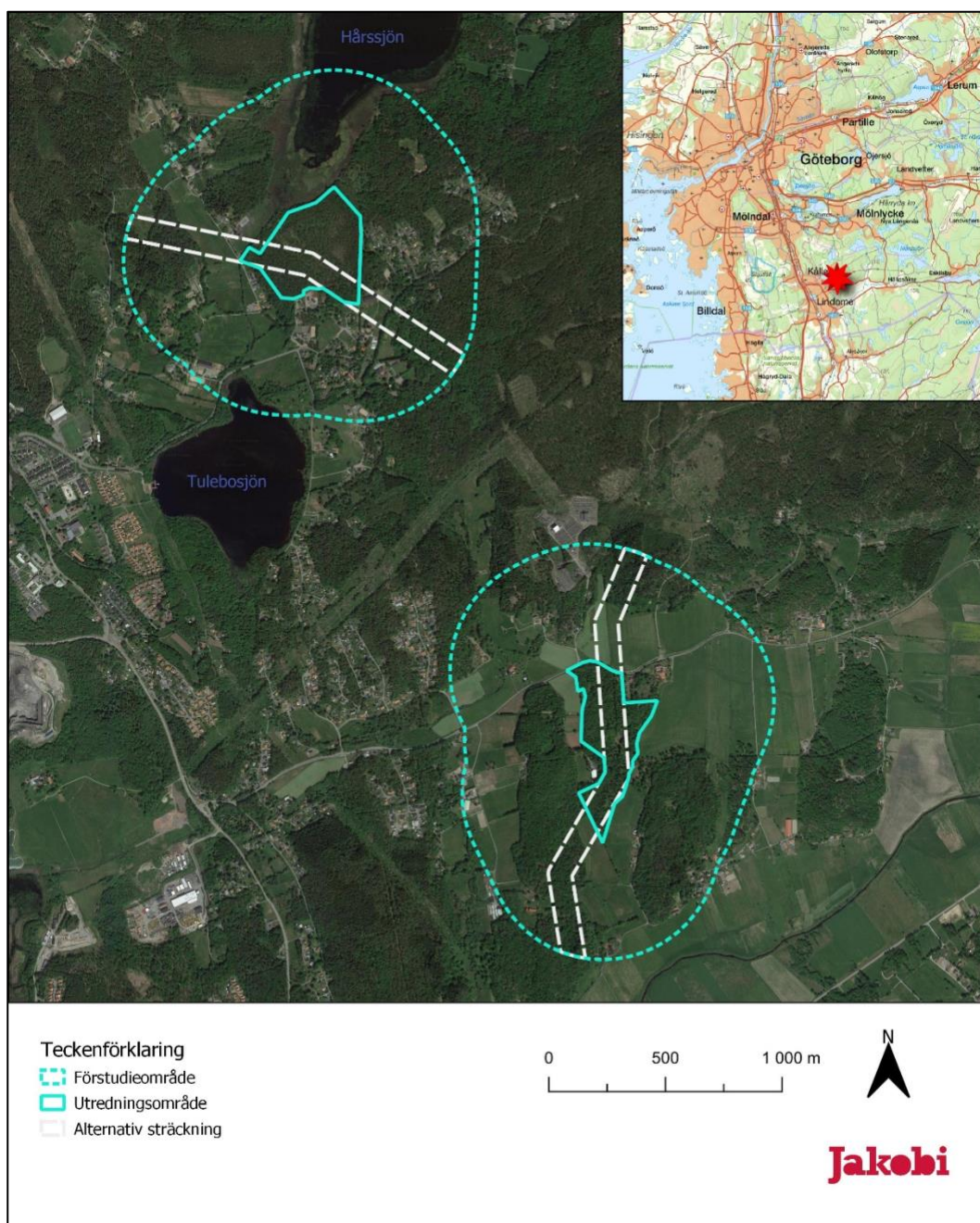
1. Bakgrund

1.1 Uppdrag och syfte

Jakobi Sustainability AB har av NEKTAB fått i uppdrag att utföra en naturvärdesinventering (NVI) på förstudienivå inför ledningsdragning i Tulebo och Dvärred i Mölndals kommun, Västra Götalands län (Figur 1). Syftet med förstudien är att lokalisera miljöer med potentiellt förhöjda naturvärden samt förekomster av skyddsvärda arter.

1.2 Avgränsning

Utredningsområdet avgränsas enligt Figur 1. Utredningsområdet omfattar den tilltänkta ledningskorridoren samt omgivande mark av samma naturtyp. Detta för att skapa en helhetsuppfattning över förekommande biotoper. Utredningsområdets area är ca 28 ha. Det totala förstudieområdet omfattar en buffert av 500 meter från utredningsområdets yttre gräns.

Figur 1. Översiktskarta. Området är beläget ca fem kilometer sydost om Mölndal.

2. Metod

Vid naturvärdesbedömningen användes SIS-standarderna för naturvärdesinventeringar (SS 199000:2023), fortsatt benämnd som standarden. Nedan beskrivs metoden i korthet. För fullständig metodbeskrivning, se Svensk standard SS 199000:2023¹.

En naturvärdesinventering (NVI) innebär identifiering av geografiska områden som har betydelse för biologisk mångfald. Områden med förhöjda naturvärden avgränsas som naturvärdesbiotoper (NVB). De klassificeras och beskrivs utifrån naturvärden och dess betydelse för den biologiska mångfalden. Ibland avgränsas även så kallade värdelandskap. Värdelandskapet kompletterar naturvärdesbiotoper och innebär att naturvärde av landskapsekologisk karaktär ska redovisas som geografiska områden.

En naturvärdesbedömning görs utifrån två kriterier:

Biotopvärde: Ekologiska förutsättningar för biologisk mångfald och hotade eller sällsynta biotoper. Vid bedömning av biotopvärde kan så kallade nyckelarter inkluderas. Nyckelarter skapar förutsättningar för biologisk mångfald.

Artvärde: Förekomsten av naturvårdsarter (arter som omfattas av artskyddsförordningen, typiska arter beslutade av EU-kommissionen, rödlistade arter och signalarter) eller artdiversitet. Ytterligare naturvårdsarter kan användas vid inventeringen, med motivering till varför de är valda.

De två kriterierna för naturvärdesbedömningen vägs samman och resulterar i en naturvärdesklass. Naturvärdesklasserna är i grundutförandet indelade i tre olika klasser (1–3) och en fjärde klass kan läggas till. Klass 4 innebär att vissa naturvärden förekommer, klass 3 innebär påtagliga naturvärden, klass 2 höga naturvärden och klass 1 innebär att området är av högsta naturvärde. För högsta naturvärde krävs att både biotopvärdet och artvärdet är högt.

Om naturvärdesbedömningen av någon anledning inte kan ge ett säkert resultat anges att bedömningen är preliminär. Skäl till preliminär bedömning kan vara att fältinventeringen inte utförts vid en tidpunkt som varit optimal för att hitta en del naturvårdsarter som tidigare observerats i området och som kan förväntas finnas där. Oftast har preliminär bedömning angetts för sjöar och vattendrag då det kräver särskild fältutrustning för att kunna observera och analysera vattenlevande organismer.

Naturvärdesobjekt och naturvärdesklassade områden (naturvärdesbiotoper), särskilt klass 1 och 2 men även lägre klasser, kan vara särskilt känsliga ur ekologisk synpunkt. I hushållningsbestämmelserna 3 kap 3§ MB står att ”mark och vattenområden som är

¹ (SIS 2023a; SIS 2023b)

särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skall så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön”.

2.1 Naturvårdsarter

Naturvårdsarter är arter som indikerar att ett område har naturvärde eller som i sig själv är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Många naturvårdsarter har uppmärksamats av naturvårdsskäl och är upptagna i Fågeldirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG) och Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG) eller upptagna på ArtDatabankens lista över rödlistade arter, se tabell 1 för kategorier². Naturvårdsarter innefattar också arter skyddade enligt 4–9 §§ artskyddsförordningen (2007:845), signalarter (vilka ger indikation om en biotops naturvärde) som nyttjades vid Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering³ samt regionala och lokala ansvarsarter. De olika begreppen förklaras mer ingående i slutet av detta dokument (Appendix 1). Notera att samma art kan ingå i flera kategorier.

Tabell 1. Rödlistans kategorier. Arter i de rödmarkerade kategorierna räknas som hotade.

Nationellt utdöd	Akut hotad	Starkt hotad	Sårbar	Nära hotad	Livskraftig	Kunskapsbrist	Ej bedömd
RE	CR	EN	VU	NT	LC	DD	NA/NE

2.2 Utförande

Denna NVI är utförd på med kartläggningstyp NVI förstudie bas. Ett översiktligt fältbesök genomfördes den 6e februari 2024 av Anna Sjövall från Jakobi Sustainability AB, för att få en allmän överblick och kontrollera gränser mellan biotoper. Eftersom fältbesöket genomfördes utanför lämplig inventeringssäsong är bedömningarna av områdets naturvärden preliminära.

Vid fältbesöket användes handkikare, lupp och handdator med Arcgis Fieldmaps där all data insamlades digitalt med positioner. Analyser och kartframställning har utförts i ArcGIS Online och i QGIS, med koordinatsystem SWEREF99_TM. Shapefiler levereras till kund tillsammans med denna rapport.

² (SLU ArtDatabanken 2020)

³ (Nitare 2020)

3. Allmän beskrivning av området

Området är beläget ca 5 kilometer sydost om Mölndal och utgörs av två delområden: Tulebo i norr och Dvärred i söder (Figur 1). I norr utgörs landskapet till stor del av barrskog med inslag av hållmarker och myrar, bland annat området kring Rambo mosse norr om förstudieområdet. I anslutning till förstudieområdet ligger Hårssjön och Tulebosjön. Söderut övergår miljön i ett successivt mer jordbruksdominerat landskap med inslag av ädellövskog och trädklädda betesmarker. Jordbrukslandskapet når sin tyngdpunkt vid Lindomeån strax söder om förstudieområdet där landskapet domineras av åkermark och kultiverade betesmarker. I väst respektive i sydväst ligger tätorterna Kålleröd och Lindome.

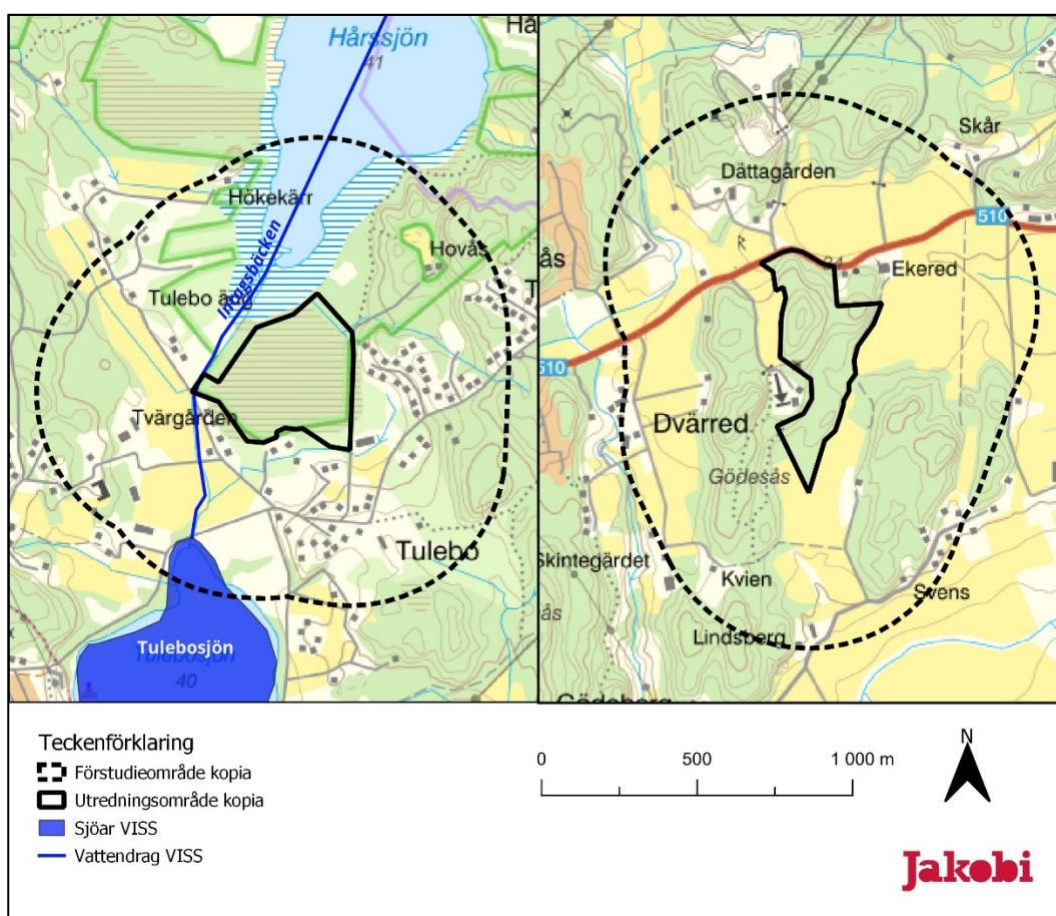
Det norra utredningsområdet ligger i anslutning till bostadsområdet Tulebo och i den södra utkanten av Hårssjöns högvassar. Området utgörs av trädklädd torvmark, delvis dikad, med tall och trivallövskog. Öppen våtmark förekommer i mindre utsträckning. I den västra utkanten av området rinner Vasebäcken/Intagsbäcken mellan Hårssjön och Tulebosjön.

Det södra utredningsområdet ligger i anslutning till området Dvärred i ett mosaiklandskap där åkermark blandas med höjder och åsar med trädklädda betesmarker och ädellövskogar. Utredningsområdet utgörs till övervägande del av ekskog på betad eller tidigare betad mark. I väster gränsar utredningsområdet till Lindome bågskytteklubb.

3.1 Vattenförekomster

Kända vattenförekomster inom förstudieområdet presenteras i figur 2. De båda förstudieområdena omfattar totalt två vattenförekomster som redovisas med ekologisk status i VISS: Intagsbäckens uppströms Tulebosjön (SE638980-326066) och Tulebosjön (SE639319-127783). Båda vattenförekomsterna har måttlig ekologisk status⁴.

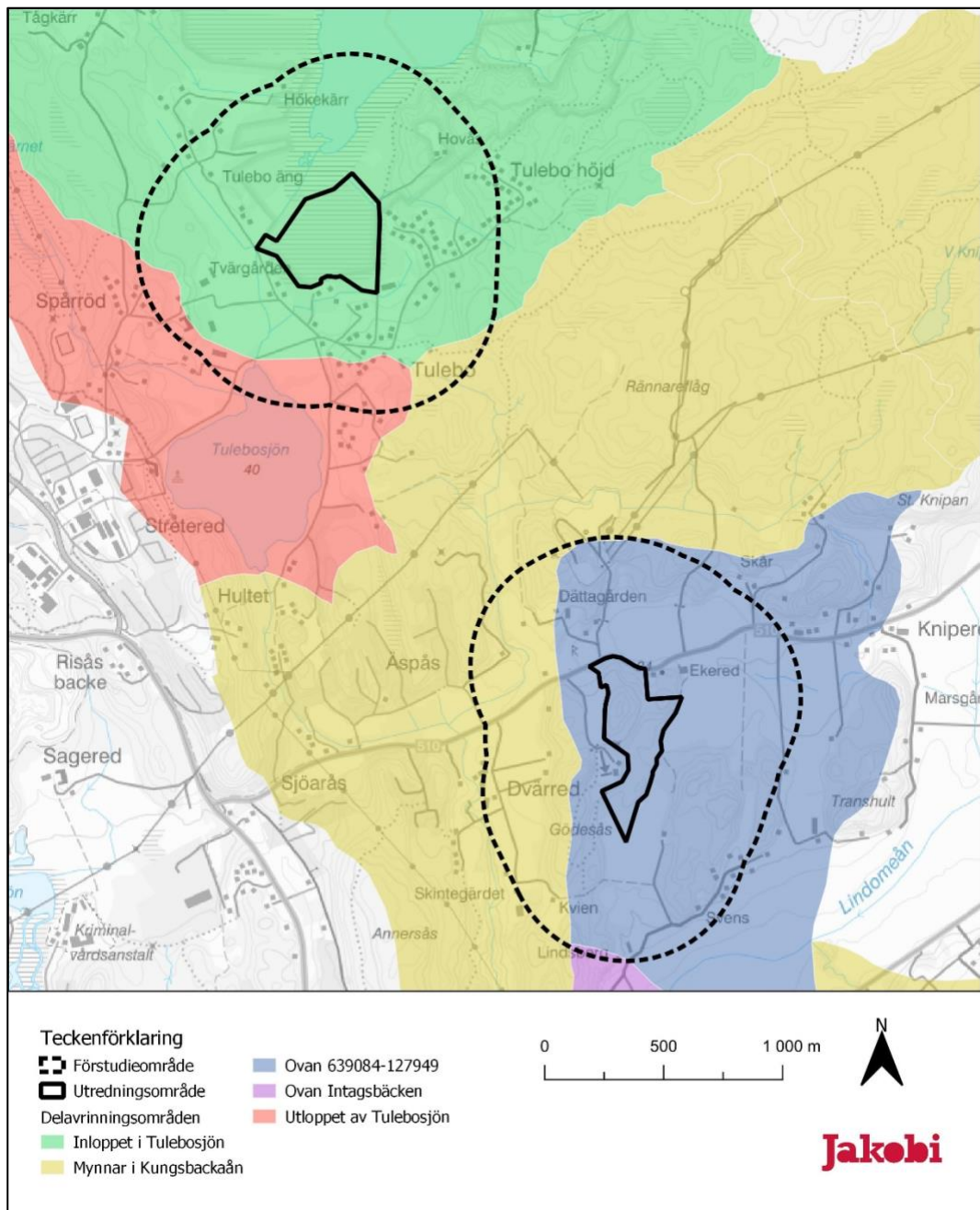
Delavrinningsområden som omfattas av förstudieområdet presenteras i figur 3. Samtliga förekommande delavrinningsområden hör till huvudavrinningsområdet Kungsbackaan och har måttlig ekologisk status enligt VISS⁵.

Figur 2. Vattenförekomster i det norra (Tulebo) respektive södra (Dvärred) delområdet.

⁴ (Vattenmyndigheterna, Länsstyrelserna & Havs- och vattenmyndigheten 2023)

⁵ (Vattenmyndigheterna, Länsstyrelserna & Havs- och vattenmyndigheten 2023)

Figur 3. Delavrinningsområden i området. Samtliga hyser måttlig ekologisk status enligt VISS.

3.2 Områdesskydd

Förstudieområdet Tulebo omfattas av riksintresse för naturvård, vilket täcker hela utredningsområdet⁶. Delar av det förstudieområdet och större delen av det norra utredningsområdet omfattas av Hårssjön-Rambo mosse naturreservat med höga naturvärden⁷.

Förstudieområdet Tulebo omfattas delvis av strandskyddet för Hårssjön och Tulebosjön⁸. Strandskyddet för Intagsbäcken (sträckan söder om Tulebosjön) berör utkanten av förstudieområdet Dvärred. Om övriga mindre vattendrag i området omfattas av strandskydd bör stämmas av med länsstyrelsen.

Inga övriga naturskydd förekommer inom förstudieområdena⁹.

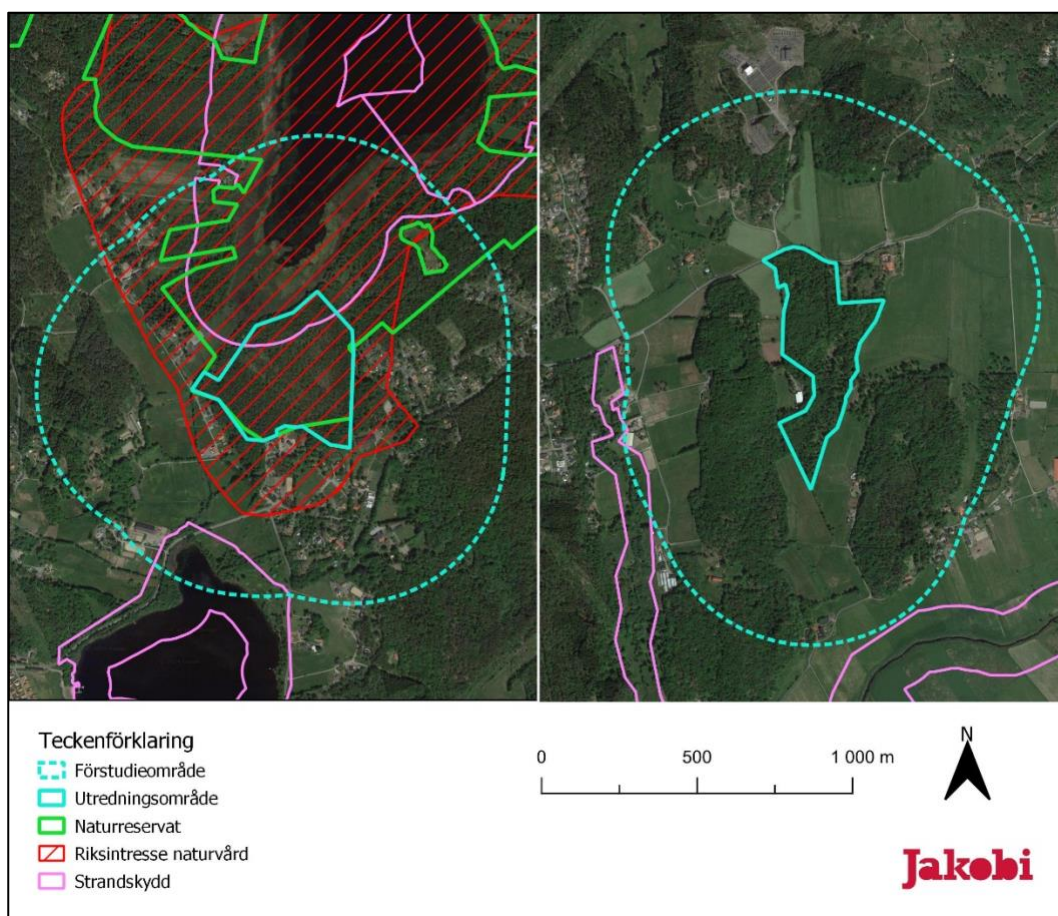
Se figur 4 för karta över aktuella skyddsformer i området. Geodata har hämtats från Länsstyrelsen och Naturvårdsverket via Länsstyrelsens Geodataportal.

⁶ (Naturvårdsverket 2024)

⁷ (Naturvårdsverket 2024)

⁸ (Länsstyrelsen i Västra Götalands län 2024)

⁹ (Naturvårdsverket 2024; Länsstyrelsen i Västra Götalands län 2024)

Figur 4. Översiktskarta med områdesskydd i det norra (Tulebo) respektive södra (Dvärred) delområdet.

3.3 Sedan tidigare kända naturvärden

Inom förstudieområdena finns tre nyckelbiotoper, varav en ädellövskog omfattas av utredningsområdet Dvärred¹⁰. Utredningsområdet Dvärred omfattas i övriga delar av ädellövskog som pekats ut av Skogsstyrelsen som objekt med naturvärde¹¹. Ytterligare fyra objekt med naturvärde har pekats ut inom de båda förstudieområdena, dock utanför utredningsområde. Tre sumpskogar har pekats ut i förstudieområdet Tulebo, varav en täcker större delen av utredningsområdet¹².

Våtmarksinventeringen har beskrivit Hårssjön med mycket höga naturvärden, vilket omfattar större delen av utredningsområdet Tulebo¹³. Ängs- och betesmarksinventeringen har pekat ut tre sammanhängande betesmarker inom utredningsområdet Dvärred, varav samtliga benämns som restaurerbara¹⁴. Fem skyddsvärda träd har pekats ut inom förstudieområdet Dvärred¹⁵. Inget av träden omfattas dock av själva utredningsområdet. Båda förstudieområdena omfattas av värdestrakt för skog - Sydöstra Göteborgs lövskogar¹⁶ (visas ej i karta). Förstudieområdet Dvärred ingår i länsstyrelsens regionalt värdefulla ängs- och hagmarker¹⁷ (visas ej i karta).

I Mölndals stads naturvårdsplan beskrivs Hårssjön med omgivande sjöstränder och sumpskogar med högsta naturvärde¹⁸, vilket omfattar den norra delen av förstudieområdet Tulebo (visas ej i karta). Avgränsning görs längs högvassarna norr om utredningsområdet och omfattar endast skogsmarken i det nordöstra hörnet av utredningsområdet. Utredningsområdet Dvärred omfattas av ekskog som klassats med högt naturvärde i Mölndals stads naturvårdsplan¹⁹ (visas ej i karta).

Se figur 5 för karta över sedan tidigare utpekade naturvärden i området. Geodata har hämtats från Länsstyrelsen och Naturvårdsverket via Länsstyrelsens Geodataportal samt från Skogsstyrelsen och Jordbruksverket.

¹⁰ (Skogsstyrelsen 2024)

¹¹ (Skogsstyrelsen 2024)

¹² (Skogsstyrelsen 2024)

¹³ (Naturvårdsverket 2024)

¹⁴ (Jordbruksverket 2024)

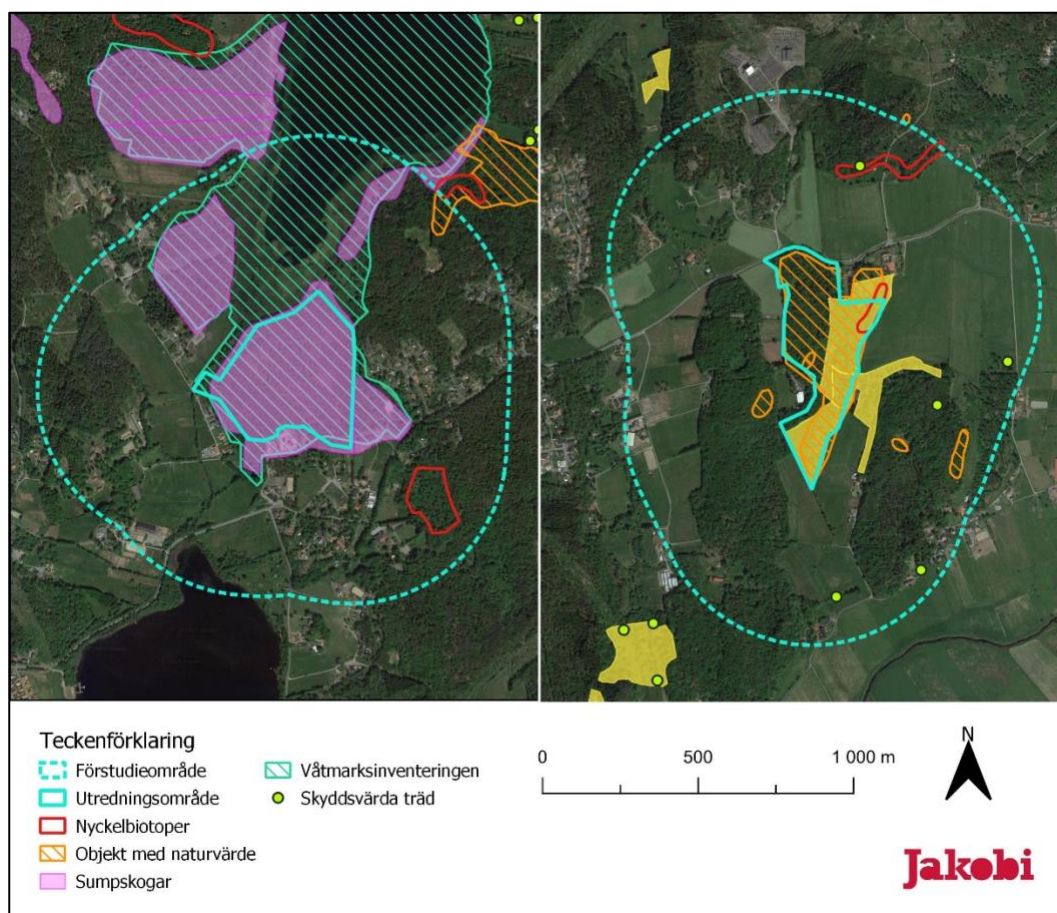
¹⁵ (Länsstyrelsen i Västra Götalands län 2024)

¹⁶ (Länsstyrelsen i Västra Götalands län 2024)

¹⁷ (Länsstyrelsen i Västra Götalands län 2024)

¹⁸ (Mölndals stad u.å.)

¹⁹ (Mölndals stad u.å.)

Figur 5. Översigtskarta med sedan tidigare kända naturvärden i det norra (Tulebo) respektive södra (Dvärred) delområdet.

3.3.1 Artförekomster

Ett uttag av rapporterade artfynd mellan åren 2000 och 2024 hämtades från SLU ArtDatabanken 2024-02-12, inklusive skyddsklassade fynduppgifter. Utsökningsområdet avgränsades enligt förstudieområdet i figur 1, vilket utgörs av en buffert av 500 meter från utredningsområdets gräns. Rödlistade arter²⁰, fridlysta arter samt arter som omfattats av art- och habitatdirektivet ingår i urvalet vid utsökningen. Resultatet, exklusive fåglar, redovisas i tabell 2. Alla vilda fåglar är fridlysta i Sverige. De arter som observerats och sannolikt kan häcka eller övervintra i området, redovisas i tabell 3.

En utsökning av Skogsstyrelsens signalarter²¹ samt invasiva, främmande arter som rapporterats inom förstudieområdet mellan 2000 och 2024 gjordes 2024-02-05²². Med invasiva, främmande arter avses arter listade i Europaparlamentets och rådets

²⁰ (SLU ArtDatabanken 2020)

²¹ (Nitare 2019)

²² (SLU ArtDatabanken 2024)

förordning (EU) nr 1143/2014 samt arter som listas i Sveriges nationella förteckning. Inga invasiva, främmande arter har rapporterats inom förstudieområdet.

Tabell 2. Förteckning över naturvårdsarter (exklusive fåglar) rapporterade i Artportalen mellan åren 2000-2024 inom förstudieområdet.. Listan redogör för svenskt och vetenskapligt artnamn, rödlistekategori, fridlysning, samt om arten finns upptagen i Art- och habitatdirektivets bilagor.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori	Fridlyst	Bilaga
Blötdjur				
smal dammsnäcka	<i>Omphiscola glabra</i>	NT		
Däggdjur				
dvärgpipistrell	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	LC	X	4
nordfladdermus	<i>Eptesicus nilssonii</i>	NT	X	4
utter	<i>Lutra lutra</i>	NT	X	2, 4
Fjärilar				
sexfläckig bastardsvärmare	<i>Zygaena filipendulae</i>	NT		
Grod- och kräldjur				
kopparödla	<i>Anguis fragilis</i>	LC	X	
vanlig groda	<i>Rana temporaria</i>	LC	X	5
vanlig padda	<i>Bufo bufo</i>		X	
Kärlväxter				
ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN		
skogsalm	<i>Ulmus glabra</i>	CR		
svinrot	<i>Scorzonera humilis</i>	NT		
Lavar				
getlav	<i>Flavoparmelia caperata</i>	LC	X	
Sländor				
citronfläckad kärrtrollslända	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	LC	X	2, 4
Storsvampar				
korallticka	<i>Grifola frondosa</i>	NT		

Tabell 3. Förteckning över fågelarter rapporterade i Artportalen mellan åren 2000-2024, som sannolikt kan häcka eller övervintra i, eller på annat vis knyts till inventeringsområdena.. Listan redogör för svenskt och vetenskapligt artnamn, rödlistekategori, om arten finns upptagen i Fågeldirektivet bilaga 1 samt Art- och habitatdirektivets bilagor eller är prioriterad i skogsvårdslagen.

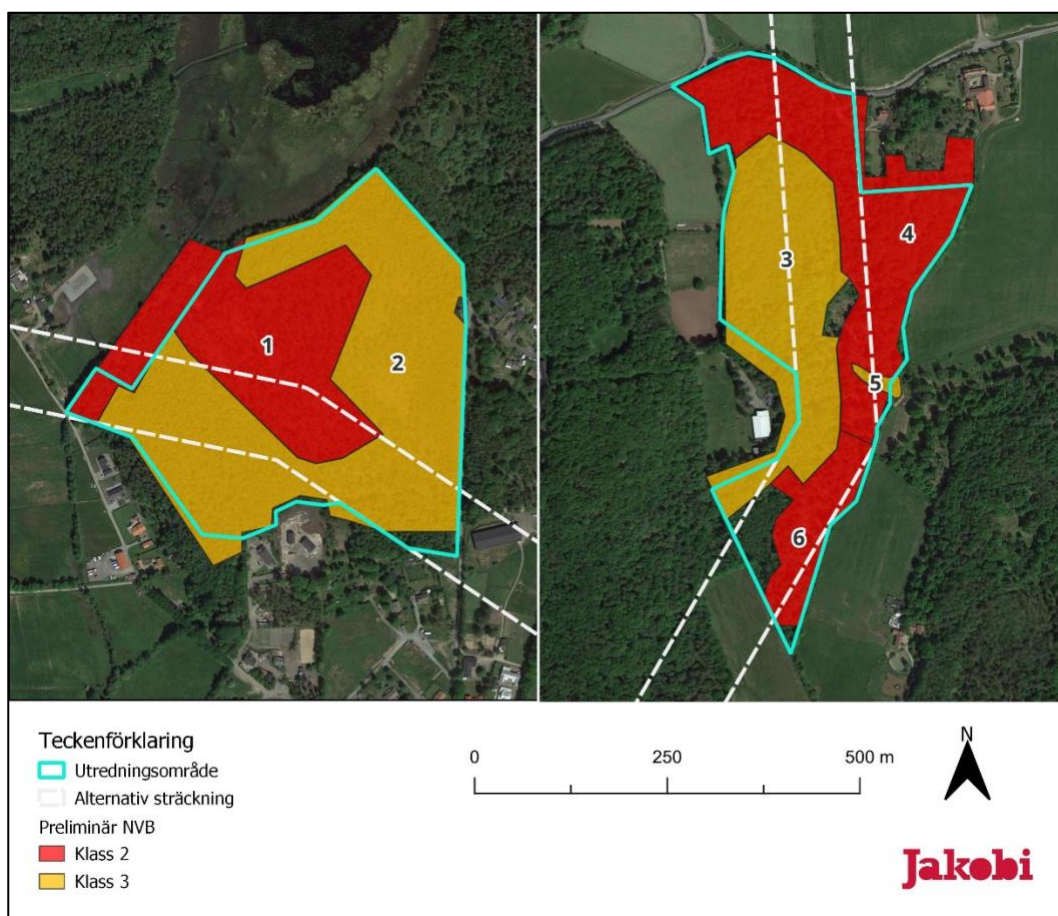
Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori	Prio. Art	Bilaga 1
backsvala	<i>Riparia riparia</i>	VU		
bivråk	<i>Pernis apivorus</i>	LC	X	X
björktrast	<i>Turdus pilaris</i>	NT		
brun kärrhök	<i>Circus aeruginosus</i>	LC		X
buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>	NT		
drillsnäppa	<i>Actitis hypoleucos</i>	NT	X	
duvhök	<i>Accipiter gentilis</i>	NT		
entita	<i>Poecile palustris</i>	NT	X	

fiskgjuse	<i>Pandion haliaetus</i>	LC	X	X
grönfink	<i>Chloris chloris</i>	EN		
gulsparv	<i>Emberiza citrinella</i>	NT		
hussvala	<i>Delichon urbicum</i>	VU		
kråka	<i>Corvus corone</i>	NT		
lärfalk	<i>Falco subbuteo</i>	LC		
mindre flugsnappare	<i>Ficedula parva</i>	LC	X	X
mindre hackspett	<i>Dryobates minor</i>	NT	X	
nattskärra	<i>Caprimulgus europaeus</i>	LC	X	X
röd glada	<i>Milvus milvus</i>	LC	X	X
spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	NT	X	X
stare	<i>Sturnus vulgaris</i>	VU		
svarthakad buskskvätta	<i>Saxicola rubicola</i>	VU		
svartvit flugsnappare	<i>Ficedula hypoleuca</i>	NT		
sävspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	NT		
tornseglare	<i>Apus apus</i>	EN	X	
törnskata	<i>Lanius collurio</i>	LC	X	X
ärtsångare	<i>Curruca curruca</i>	NT		

4. Resultat

4.1 Naturvärdesbiotoper

Totalt identifierades sex preliminära naturvärdesbiotoper (NVB) inom utredningsområdena, varav tre med naturvärdesklass 2 och tre med naturvärdesklass 3 (Figur 6). Beskrivningar av respektive NVB följer nedan.

Figur 6. Översiktskarta med preliminära naturvärdesbiotoper inom det norra (Tulebo) respektive södra (Dvärred) delområdet.

NVB 1 - Skog och träd

Naturvärdesbedömning: Klass 2 (preliminär)

Biotop: Lövsumpskog, skogsmosse

Natura 2000-naturtyp: Saknas

Områdesskydd: Naturreservat, riksintresse naturvård, strandskydd

Beskrivning och naturvärden:

Lövblandad tallmosse med påtagligt lövinslag. Stående och liggande död ved med spår av vedlevande insekter och hackspettar, rikligt med fnöskticka. Träd omkring 50 år. Bitvis rikligt med revlumner. Spår av äldre torvtäkt med stående vattensamlingar och vass (bild). Västra delen med ung björk-/klibbalsumpskog, stora vattensamlingar även här. Potentiell livsmiljö för smal dammsnäcka. Potentiell livsmiljö för fåglar knutna till sumpskog och triviallövskog. Omfattas av Hårssjön-Rambo mosse naturreservat.

Naturvårdsarter: Tofsmes, revlumner, björksplintborre

Tidigare rapporterade arter i Artportalen: Mindre hackspett, spillkråka, grönsångare, entita, mindre flugsnappare, smal dammsnäcka (i närområdet)

Artvärde: Högt (preliminär)

Biotopvärde: Påtagligt (preliminär)

Datum: 2024-02-06

Inventerare: Anna Sjövall

NVB 2 - Skog och träd

Naturvärdesbedömning: Klass 3 (preliminär)

Biotop: Tallmosse, tallskog

Natura 2000-naturtyp: Saknas

Områdesskydd: Naturreservat, riksintresse naturvård, strandskydd

Beskrivning och naturvärden:

Lövblandad tallmosse och tallskog på torvmark. Omfattas av Hårssjön-Rambo mosse naturreservat. Träd ca 50 år, rikligt med stående och liggande död ved, spår av vedlevande insekter och hackspettar. Bitvis rikligt med fnöskticka. Bärris, klockljung, mycket rikligt med revlumner i flera delar av biotopen. Mindre inslag av ung sumpskog i sydöstra delen av biotopen i anslutning till bebyggelse.

Naturvårdsarter: Tofsmes, revlumner, björksplintborre.

Tidigare rapporterade arter i Artportalen: Spillkråka

Artvärde: Påtagligt (preliminär)

Biotopvärde: Påtagligt (preliminär)

Datum: 2024-02-06

Inventerare: Anna Sjövall

NVB 3 - Skog och träd

Naturvärdesbedömning: Klass 3 (preliminär)

Biotop: Ekskog

Natura 2000-naturtyp: Saknas

Områdesskydd: Saknas

Beskrivning och naturvärden:

Olikåldrig ekskog i kuperad terräng, bitvis grunt jorddjup med senvuxna träd. Rikligt med klippfrullania på ekarna. Inslag av hassel och enbuskar. Gott om stående och liggande död ved, främst klen ek. Spår av hackspettar. Mindre inslag av ung lövsumpskog med stående vattensamlingar i söder.

Naturvårdsarter: Spillkråka, kambräken, vedlevande insekter

Tidigare rapporterade arter i Artportalen: entita, grönfink, svartvit flugsnappare, grönsångare

Artvärde: Påtagligt (preliminär)

Biotopvärde: Påtagligt (preliminär)

Datum: 2024-02-06

Inventerare: Anna Sjövall

NVB 4 - Skog och träd

Naturvärdesbedömning: Klass 2 (preliminär)

Biotop: Ekskog

Natura 2000-naturtyp: Trädklädd betesmark (9070)

Områdesskydd: Saknas

Beskrivning och naturvärden:

Gles ekskog med medelgrova ekar. Tidigare rapporterad förekomst av getlav, ett exemplar noterades vid fältbesöket med osäker artbestämning. Skogen utgörs av tidigare betesmark men idag syns endast rester av stängsling. Dock finns inga tydliga tecken på igenväxning och biotopen bedöms kunna hysa naturvårdsintressant flora. Potentiella ornitologiska värden. Brant i nordost utpekad nyckelbiotop med senvuxen ek, blottade hällar och lodytor.

Naturvårdsarter: Getlav?, fällmossa, guldlockmossa, kambräken, spillkråka, rostfläck

Tidigare rapporterade arter i Artportalen: getlav, korallticka, entita, grönfink, svartvit flugsnappare, grönsångare

Artvärde: Högt (preliminär)

Biotopvärde: Påtagligt (preliminär)

Datum: 2024-02-06

Inventerare: Anna Sjövall

NVB 5 - Antropogen limnisk miljö

Naturvärdesbedömning: Klass 3 (preliminär)

Biotop: Anlagt småvatten

Natura 2000-naturtyp: Saknas

Områdesskydd: Saknas

Beskrivning och naturvärden:

Anlagt småvatten i gles ekskog. Svagt sluttande kanter, ansluter till dike i väster. Fruset vid fältbesöket, tidigare inventeringar har noterat kaveldun, näckrosor och starr. Lämplig fortplantningsmiljö för groddjur.

Naturvårdsarter: Lämplig fortplantningsmiljö för groddjur.

Artvärde: Påtagligt (preliminär)

Biotopvärde: Påtagligt (preliminär)

Datum: 2024-02-06

Inventerare: Anna Sjövall

NVB 6 - Naturlig gräsmark

Naturvärdesbedömning: Klass 2 (preliminär)

Biotop: Ekhage

Natura 2000-naturtyp: Trädklädd betesmark (9070)

Områdesskydd: Saknas

Beskrivning och naturvärden:

Trädklädd betesmark med medelgrov ek. Bitvis blockigt och grunt jorddjup med blottade hållar. Inslag av hassel och enbuskar. Betas av hästar, potentiellt naturvårdsintressant flora och ornitologiska värden.

Naturvårdsarter: Gökärt, potentiellt naturvårdsintressant flora

Tidigare rapporterade arter i Artportalen: entita, grönfink, svartvit flugsnappare, grönsångare

Artvärde: Påtagligt (preliminär)

Biotopvärde: Påtagligt (preliminär)

Datum: 2024-02-06

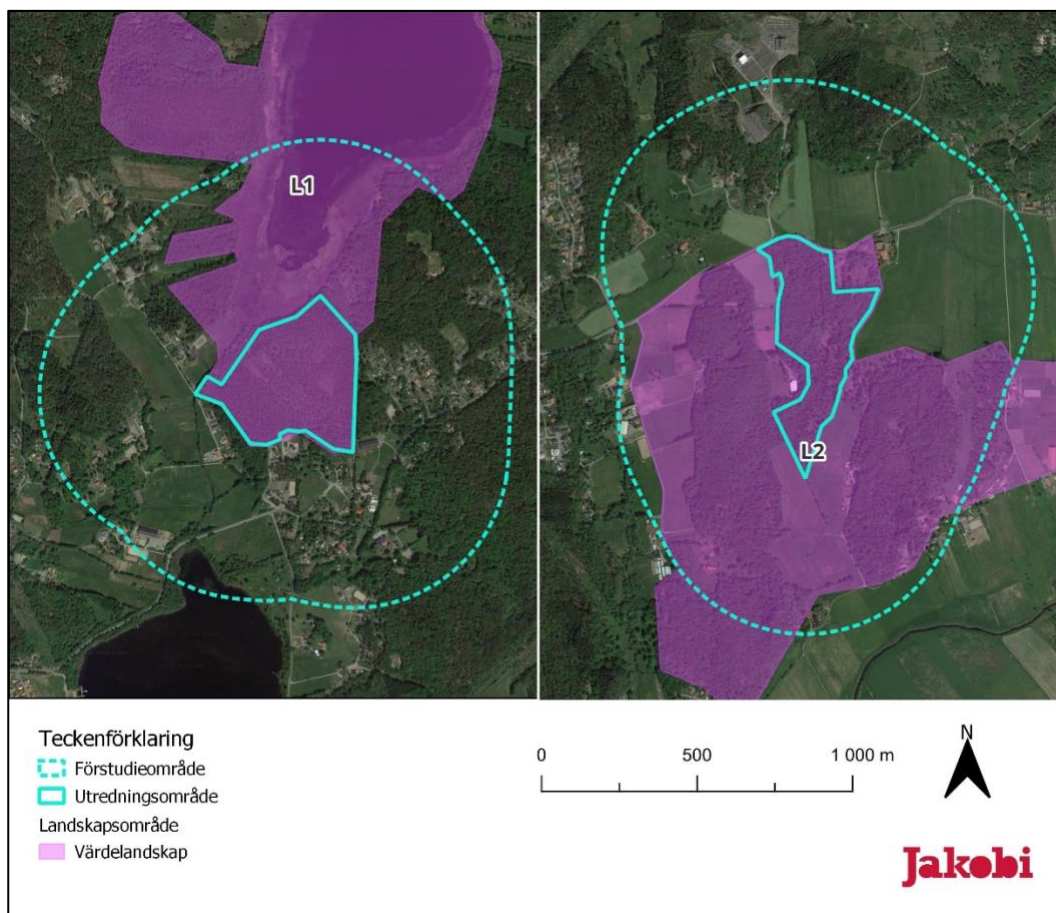
Inventerare: Anna Sjövall

4.2 Landskapsområden

Totalt identifierades två landskapsområden inom utredningsområdet, varav båda uppfyller kriterier för värdelandskap (Tabell 4, Figur 7). De delar av objekten som fortsätter utanför utredningsområdet har analyserats med hjälp av flygbildstolkning och information om tidigare kända naturvärden. Dessa avgränsningar är preliminära.

Tabell 4. Förteckning över identifierade landskapsområden i området.

ID	Värdelandskap	Motivering
L1	Ja	Hårssjön med omgivande högvassar, sumpskogar och våtmarker. Omfattas av Hårssjön-Rambo mosse naturreservat och riksintresse för naturvård. Mycket högt naturvärde i VMI. Landskapet hyser bland annat höga ornitologiska värden som bedöms kunna omfatta även utredningsområdet.
L2	Ja	Mosaiklandskap med lövskogar, betesmarker och kultiverade åkermarker. Påtagligt inslag av ädellövträd, framför allt ek. Ett flertal naturvärdesbiotoper med högre naturvärdesklass förekommer i landskapet, samt nyckelbiotoper och objekt med naturvärden utpekade av Skogsstyrelsen.

Figur 7. Översiktsskarta med identifierade landskapsområden.

5. Samlad bedömning

Områdets främsta naturvärden är knutna till ädellövskog med sannolik förekomst av getlav, samt till fuktig mosseskog och lövsumpskog med förutsättningar för smal dammsnäcka och mindre hackspett. Större delen av de båda utredningsområdena bedöms preliminärt hysa påtagliga till höga naturvärden.

Utredningsområdet Tulebo utgörs av trädklädd torvmark med ca 50-årig tall och björk. Högst naturvärden bedöms preliminärt finnas i NVB 1 som utgörs av de centrala och västra delarna, som har ett större inslag av lövträd och förekomst av stående vattensamlingar. Den centrala delen har spår av äldre täktverksamhet med grävda fördjupningar som idag är vattenfyllda. Vattensamlingarna bedöms utgöra potentiella livsmiljöer för smal dammsnäcka, som tidigare observerats i närområdet och som är en ansvarsart för Mölndals stad²³. Arten lever i vegetationsrika småvatten, även temporära vattensamlingar²⁴. Livsmiljöer bedöms även finnas i den västra delen av NVB 1 som utgörs av sumpskog med björk och klibbal i anslutning till Vasebäcken/Intagsbäcken. Bäckens rinner längs med den västra utkanten av utredningsområdet och var vid fältbesöket kraftigt översvämmad med vattensamlingar spridda upp till 50 meter in i skogen. Biotopen hyser ett påtagligt inslag av triviallövträd och död ved med värden för mindre hackspett och andra lövskogshäckande fåglar som tidigare noterats i närområdet.

Utredningsområdet Dvärred utgörs huvudsakligen av ekskog. Den östra delen bär tydliga spår av bete eller tidigare bete, medan den västra delen utgörs av kuperad terräng med något yngre trädskikt och senvuxna ekar. Områdets mest naturvårdsintressanta artfynd hittas i NVB 4 med ett tidigare rapporterat fynd av getlav. Arten har varit mycket sällsynt i Sverige men observationerna har ökat längs västkusten sedan 2010²⁵. Laven är fridlyst enligt 8 § artskyddsförordningen och hotas av förändringar i närmiljön, inte minst avverkning av träd. Vid fältbesöket identifierades ett exemplar av getlav med osäker artbestämning på en ek i den norra delen av NVB 4. Vårdträdet omfattas av korridoren för den tilltänkta ledningsdragningen.

Övriga delar av utredningsområdet Dvärred hyser potentiella ornitologiska värden samt potentiella floravärden i de betade markerna. I den östra delen av utredningsområdet finns en damm som utgör potentiell fortplantningsmiljö för groddjur.

²³ (Gustafsson et al. u.å.)

²⁴ (SLU ArtDatabanken 2024b)

²⁵ (SLU ArtDatabanken 2024b)

5.1 Osäkerheter

Bedömningen av områdets naturvärden är preliminär då NVIn utförts på förstudienivå med ett översiktligt fältbesök utanför lämplig inventeringssäsong. Flera av naturvärdena bedöms vara knutna till fågelfauna, blötdjur (smal dammsnäcka), groddjur och kärlväxter som inte kan inventeras under vintern. I NVB 4 finns tidigare fynd av korallticka, en art med ettåriga fruktkroppar som inte heller kunde konstateras vid fältbesöket.

Naturvärdesklassningen av enskilda NVB kan ändras i samband med fältinventering under lämplig säsong, samt med fördjupade artinventeringar av aktuella arter och artgrupper. Vid tveksamheter i de preliminära bedömningarna har som regel den högre klassningen angetts.

5.2 Fortsatt arbete

En naturvärdesinventering under lämplig inventeringssäsong och en fördjupad artinventering av fåglar krävs i båda delområdena för att säkerställa områdets naturvärden. I delområdet Tulebo bör man genomföra en fördjupad inventering av smal dammsnäcka, som är en ansvarsart för Mölndals stad.

Delområdet Dvärred bör kompletteras med en fördjupad artinventering av getlav för att kartlägga artens utbredning i området. Arten är fridlyst och påverkas negativt av förändringar i dess närmiljö. Det kan inte uteslutas att getlav förekommer i fler biotoper inom utredningsområdet, men NVB 4 bedöms utgöra den mest lämpliga miljön. Flera av biotoperna i Dvärred bedöms hysa potentiella värden kopplat till naturvårdsintressant flora. Detta bör kunna konstateras i samband med en ordinarie naturvärdesinventering under lämplig inventeringssäsong.

Båda delområdena hyser potentiella fortplantningsmiljöer för groddjur. En fördjupad artinventering av groddjur rekommenderas för att identifiera förekomst och potentiella lekvatten.

6. Referenser

Eneland, A. (2017) Ängs- och betesmarksinventeringen: Metodik för inventering från och med 2016. Jordbruksverket. Rapport 2017:9

ESRI (2023). DigitalGlobe, GeoEye, Earthstar Geographics, CNES/Airbus DS, USDA, USGS, AEX, Getmapping, Aerogrid, IGN, IGP, swisstopo, och the GIS User Community

Gustafsson, J., Jevås, L-E., Rex, E., Carlsson, L., Börnin, E., Hasselqvist, U., Hammerman, M., Andersson, L-H. (u.å.). Naturvårdsplan för Mölndals stad, Del 2: Natur och naturvård i Mölndal. https://www.molndal.se/download/18.53808c8a15893b22731a3ff/1553600075285/bilaga_till_naturvardsplan_-_natur_och_naturvard_i_molndal_2015-09-18.pdf

Jordbruksverket (2024). Databasen TUVU. URL: <https://etjanst.sju.se/tuvaut> [2024-02-05]

Lindqvist, M. (2018). Metod för översiktlig inventering av artrika vägkantsmiljöer. Version 2.0. Trafikverket. 2012:149. Göteborg

Länsstyrelsen i Västra Götalands län (2024). Informationskartan Västra Götaland. <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=023f6dde755f41c5a719b111ddfb80ed> [2024-02-05]

Naturvårdsverket (2024). Skyddad natur. URL: <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se> [2024-02-05]

Naturvårdsverket (2009). Handbok för Artskyddsförordningen Del 1 – fridlysning och dispenser. Handbok 2009:2 • UTGÅVA 1

Nitare, Johan (2019). Skyddsvärd skog Naturvärdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning, Skogsstyrelsens Förlag

Mölndals stad (u.å.). Mölndalskartan. https://karta.molndal.se/spatialmap?selectorgroups=themecontainer+bakgrundskarta_kombo%20olkarta%20byggga&mapext=126704.30486904%206374787.3887625%20181795.69513096%206402712.6112375&layers=theme-wms-bakgrundskarta%20theme-mlst_naturreservat&mapheight=704&mapwidth=1384&profile=extern&ignorefavorite=true [2024-02-07]

SIS (2023a). SIS 199000:2023 Naturvärdesinventering (NVI) – Kartläggning och värdering av biologisk mångfald-Krav och vägledning.

SIS (2023b). Teknisk specifikation SIS/TS 199002:2023 Naturvärdesinventering (NVI) – Kartläggning och värdering av biologisk mångfald.

Skogsstyrelsen (2024). Kartor: Skogens pärlor. URL: <https://www.skogsstyrelsen.se/sjalvservice/karttjanster/skogens-parlor> [2024-02-05]

SLU ArtDatabanken (2024a). Artportalen. Sveriges Lantbruksuniversitet. URL: www.artportalen.se

SLU ArtDatabanken (2024b). Artfakta. Sveriges Lantbruksuniversitet. URL: www.artfakta.se

SLU ArtDatabanken (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

Vattenmyndigheterna, Länsstyrelserna & Havs- och vattenmyndigheten (2023). VISS – Vatteninformationssystem Sverige. <https://viss.lansstyrelsen.se/>

Appendix 1

Nedan förklaras vissa begrepp samt lagstiftning som nämns i texten mer ingående.

Fågeldirektivets bilaga 1

EU:s fågeldirektiv (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EC av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar) reglerar skydd av fåglar. Fågeldirektivets bilaga 1 består av en lista över arter för vilka särskilda åtgärder ska vidtas för att skydda deras livsmiljöer.

Art- och habitatdirektivet

EU:s art- och habitatdirektiv (rådets direktiv 92/43/EEG) har som syfte att bevara biologisk mångfald inom EU. I direktivets bilagor 1, 2, 4 och 5 listas olika naturtyper och arter som anses särskilt skyddsvärda. Bilaga 1 och 2 omfattar livsmiljötyper respektive arter som kräver att särskilda bevarandeområden utses. Bilaga 4 omfattar arter som kräver strikt skydd. Bilaga 5 omfattar arter som riskerar att minska på grund av insamling eller annan exploatering och kan därför kräva särskilda förvaltningsåtgärder.

Rödlistade arter

Rödlistade arter är arter som är upptagna i Rödlistan, som tas fram av SLU ArtDatabanken (2020) och fastställs av Naturvårdsverket och Havs- och Vattenmyndigheten. Rödlistning är ett system som utvecklats av den internationella naturvårdsunionen (IUCN). Rödlistningen är en prognos över risken för enskilda arter att dö ut från Sverige vilket har bedömts kvantitativt. Hotkategorierna redovisas i tabell 1. Arter i hotkategorierna CR, EN och VU räknas som hotade. Förteckning över rödlistans svenska benämningar och förkortningar finns i tabell 1.

Fridlysta arter

De arter som omfattas av förbud enligt 4–9 §§ artskyddsförordningen faller under begreppet fridlysta arter.

Huvudregeln är sedan den 1 oktober 2022 att samtliga vilda fåglar som naturligt förekommer i Sverige är fridlysta enligt 4 § artskyddsförordningen. Detta innebär att det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar,
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon,
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma, och

4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, om inte störningen saknar betydelse för att

a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller

b) återupprätta populationen till den nivån.

Om konflikt med artskyddsförordningen och verksamheten uppstår kan man vidta skydds- och hänsynsåtgärder och försiktighetsåtgärder så att den ansökta verksamheten inte träffas av förbudsbestämmelser i 4 §.

”Även om alla fågelarter omfattas bör arter markerade med B i bilaga 1 till artskyddsförordningen, rödlistade arter samt sådana arter som uppvisar en negativ trend prioriteras i skyddsarbetet.” (Naturvårdsverket 2009).

För 4 a § Artskyddsförordningen gäller att det är förbjudet att avsiktligt fånga, störa eller döda vilt levande djur som har markerats med N eller n i bilaga 1 till artskyddsförordningen. Det är också förbjudet att avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsar.

Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren.

Förbudet gäller inte jakt efter däggdjur eller fiske, vilket regleras i annan lagstiftning.

5 § Artskyddsförordningen reglerar metoder och medel för fångst eller dödande av vissa arter. Denna paragraf berörs inte sannolikt i samband med en naturvärdesinventering.

För 6 § Artskyddsförordningen gäller: ”...enligt 6 § artskyddsförordningen innebär att det är förbjudet att döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar, och dessutom att ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon av vilt levande kräldjur, groddjur eller ryggradslösa djur som är upptagna i bilaga 2 till artskyddsförordningen.” (Naturvårdsverket 2009). Förbudet gäller även om skadan sker oavsiktligt. Till skillnad från 4 § har livsmiljöerna för arter skyddade enligt 6 § inget skydd.

För 7 § Artskyddsförordningen gäller: ”För växtarter som i bilaga 1 till artskyddsförordningen markerats med N är det förbjudet att avsiktligt plocka, samla in, skära av, dra upp med rötterna eller förstöra dem i deras naturliga utbredningsområde i naturen. Förbudet gäller alla stadier i växternas biologiska cykel. Avsiktlig betyder i detta sammanhang att den som utför åtgärden förstärker den förutsägbara konsekvensen av sitt handlande och ändå genomför den, det vill säga är medveten om att en skyddad växt sannolikt exempelvis förstörs, även om förstörandet inte var syftet med åtgärden.” (Naturvårdsverket, 2009).

För 8 § Artskyddsförordningen gäller: ”Enligt 8 § artskyddsförordningen är det i fråga om de vilt levande kärlväxter, mossor, lavar, svampar och alger som anges i bilaga 2 till förordningen förbjudet att plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada

exemplar av växterna, samt att ta bort eller skada frön eller andra delar. Med att skada arten bör även avses åtgärder som på ett indirekt sätt skadar arten genom att till exempel de hydrologiska förhållandena på artens växtplats förändras.” (Naturvårdsverket 2009). Förbudet gäller även om skadan sker oavsiktligt.

För 9 § Artskyddsförordningen gäller: ”Enligt 9 § artskyddsförordningen är det i fråga om de vilt levande kärleväxter, mossor, lavar, svampar och alger som anges i bilaga 2 till förordningen förbjudet att gräva eller dra upp exemplar av växterna med rötterna. Det är också förbjudet att plocka eller på annat sätt samla in exemplar av växterna för försäljning eller andra kommersiella ändamål.” (Naturvårdsverket, 2009). Det är alltså tillåtet att plocka växten för eget bruk men inte gräva bort hela rotsystemet. Förbudet gäller även om skadan sker oavsiktligt.

Signalarter

Signalarter är arter med särskilda krav på sin livsmiljö. För att en signalart ska ha en livskraftig förekomst måste dess habitat vara av god kvalitet. Exempelvis träd av hög ålder, lång skoglig kontinuitet, ved som varit död en längre tid, hög och jämn luftfuktighet med mera. Dessa arter nyttjades vid Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering (Nitare 2020) och kan ha högt, medelgott eller lågt signalvärde beroende på artens krav och de regionala förutsättningarna.

För gräsmarker används arter utpekade som indikatorer av klass 1 och klass 2, i Trafikverkets Metod för översiktlig inventering av artrika vägkantsmiljöer (Lindqvist 2018), samt signalarter enligt Ängs- och betesmarksinventeringens metodik (Eneland 2017).

Typiska arter

Typiska arter är arter vars förekomst kan indikera en Natura 2000-naturtyps bevarandestatus. Samtliga av Naturvårdsverket beskrivna Natura 2000-naturtyper som förekommer i Sverige har en fastställd artlista. Om flera av arterna förekommer samt har livskraftiga förekomster inom naturtypen tyder det på att Natura 2000-naturtypen är av god bevarandestatus.

Skogsstyrelsens prioriterade fågelarter

I bilaga 4 till Skogsvårdslagen listas Skogsstyrelsens prioriterade fågelarter (30 § skogsvårdslagen, prioriterade fågelarter enligt bilaga 4 i Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till skogsvårdslagen). I bilagan listas fågelarter som kan påverkas av skogsbruk och som antingen är rödlistade, listade i bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv eller har minskat kraftigt i antal senaste 30 åren.

ÅGP-arter

Arter som omfattas av något av Naturvårdsverkets beslutade åtgärdsprogram.

JAKOBI SUSTAINABILITY AB

Sven Hultins gata 9D, 412 88 Göteborg
+46 (0)70-345 26 09 / info@jakobiab.se

